

Školní inspekce v letech 1939–1945

Léta nacistické okupace byla jedním z nejtěžších období, které obyvatelé zbytku Československa prožili. Pro školství představovala tato éra jednu z nejtemnějších kapitol. 17. listopadu 1939 byly uzavřeny české vysoké školy a na 2 000 českých vysokoškoláků bylo odvečeno do koncentračních táborů. Postupně byl omezován přístup ke vzdělání židovským a romským dětem,

až jim byl zcela odepřen a většina z nich zahynula ve vyhlazovacích táborech. I českým žákům a studentům se cesta ke vzdělání zkomplikovala. Již po odstoupení pohraničních oblastí se musela řada vnitrozemských škol vypořádat s nenadálým přílivem žáků, navíc byly postupně omezovány počty nově přijímaných studentů na české střední

školy, a dokonce i na školy měšťanské (ekvivalent dnešního 2. stupně základní školy), kam mohlo nastoupit pouze 35–40 % populačního ročníku¹²³, takže stále více dětí zůstávalo ve škamnách obecných škol. K tomu se přidávaly zábory školních budov pro účely okupační správy, přerušování výuky z důvodu nedostatku paliva apod. Atmosféra nejenom ve školách bývala velmi napjatá, protože vzájemná nedůvěra mezi kolegy, spolužáky i vůči žákům ze strany učitelů a žáků vůči učitelům byla součástí každodenního života.

Školství čelilo silným germanizačním snahám okupační správy, aby převychovalo českou mládež v duchu nacistické ideologie, z čehož plynul i požadavek zastupujícího říšského protektora R. Heydricha, aby ve výchovném procesu neměla hlavní slovo škola, ale „naopak mimo školu stojící a samostatně řízená organizace, která se školou spolupracuje a využívá její základny“.¹²⁴ Touto organizací, v níž bylo členství povinné, se v roce 1942 stalo Kuratorium pro výchovu mládeže v Čechách a na Moravě. Ministerstvo školství a národní osvěty ztratilo rozhodující vliv na směřování českého školství, který převzal Úřad říšského protektora a po nástupu Emanuela Moravce do čela ministerstva (1942) pak ustaly jakékoliv snahy vzdorovat okupační správě.

Obr. 54: Dvojjazyčný vývěsní štít označující budovu obecné školy

123) Gebrhart, Jan – Kuklík, Jan. *Velké dějiny Zemí koruny České. Svazek XV.a 1938–1945.* Paseka: Praha – Litomyšl 2006, s. 541.

124) Gebrhart – Kuklík, *Velké dějiny*, s. 537.